

EXPUNERE DE MOTIVE

privind modificarea art. 318 alin. (16) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, în vederea introducerii unei teze normative care să permită atacarea cu contestație, în termen de 5 zile de la comunicare, a încheierii pronunțate de judecătorul de cameră preliminară în materia plângerilor împotriva soluțiilor de clasare sau renunțare la urmărirea penală

I. Considerații introductive

Prezenta inițiativă legislativă urmărește instituirea unui mecanism procesual de control judiciar asupra încheierilor pronunțate de judecătorul de cameră preliminară în materia soluțiilor de clasare și de renunțare la urmărirea penală, ca urmare a formulării plângerilor prevăzute la art. 340 și 341 din Codul de procedură penală.

Conform reglementării în vigoare, aceste încheieri sunt definitive, fără a exista posibilitatea exercitării unei căi de atac ordinare. Acest fapt generează o vulnerabilitate sistemică în arhitectura procesului penal românesc, contravenind standardelor constituționale și internaționale privind dreptul la un recurs efectiv, accesul liber la justiție și egalitatea armelor între părțile procesuale.

Prin urmare, se impune modificarea art. 318 alin. (16) Cod procedură penală, în sensul introducerii posibilității de a ataca prin contestație, în termen de 5 zile de la comunicare, încheierea judecătorului de cameră preliminară pronunțată asupra plângerilor formulate împotriva actelor de clasare sau renunțare la urmărirea penală.

II. Situația legislativă actuală

În prezent, art. 318 alin. (16) din Codul de procedură penală prevede în mod expres că: „***Încheierea judecătorului de cameră preliminară este definitivă.***”

Această formulare exclude în mod expres orice posibilitate de a supune încheierea unui control judiciar ierarhic, chiar și în cazurile în care judecătorul confirmă o soluție de netrimitere în judecată (prin clasare sau renunțare la urmărire penală) în pofida unor indicii evidente privind vinovăția autorului.

Această configurație legislativă contravine:

- art. 21 alin. (3) din Constituția României – garantarea unui proces echitabil;
- art. 6 și art. 13 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului – dreptul la un recurs efectiv;

- jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului, care impune existența unui mecanism de control al actelor autorităților judiciare, în special atunci când acestea privesc exercitarea sau restrângerea drepturilor fundamentale.

III. Propunerea concretă de modificare:

Alineatul (16) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(16) Încheierea judecătorului de cameră preliminară este definitivă. Cu toate acestea, împotriva încheierii prin care judecătorul soluționează plângerea împotriva soluției de clasare sau de renunțare la urmărirea penală se poate face contestație, motivată în scris, în termen de 5 zile de la comunicarea încheierii.”

După alineatul (16) se introduc două noi alineate, alin. (17) și (18), cu următorul cuprins:

„(17) Contestația se depune la judecătorul care a soluționat plângerea și se înaintează spre soluționare judecătorului de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară ori, atunci când instanța sesizată cu plângerea este Înalta Curte de Casație și Justiție, completului competent potrivit legii. Contestația se soluționează în camera de consiliu, cu citarea petentului și a intimaților, precum și cu participarea procurorului, prin încheiere motivată. Instanța poate dispune una dintre următoarele soluții:

a) respinge contestația ca nefondată;

b) admite contestația, desființează încheierea pronunțată de judecătorul de cameră preliminară de la instanța de fond și dispune trimiterea cauzei la procuror, cu indicațiile necesare în vederea continuării urmăririi penale;

c) admite contestația și desființează încheierea pronunțată de judecătorul de cameră preliminară de la instanța de fond și dispune rejudecarea cauzei de către acesta, în limitele indicațiilor și îndrumărilor stabilite;

d) admite contestația, desființează încheierea atacată, pronunțată de judecătorul de cameră preliminară de la instanța de fond, infirmă soluția procurorului de renunțare la urmărirea penală și trimite cauza la procuror pentru începerea sau completarea urmăririi penale ori, după caz, pentru punerea în mișcare a acțiunii penale și întocmirea rechizitoriului.”

„(18) Contestația se soluționează de instanța ierarhic superioară, în complet de judecător unic, cu citarea părților, iar soluția pronunțată este obligatorie pentru procuror.”

IV. Necesitatea și oportunitatea intervenției legislative

Modificarea legislativă propusă este determinată de următoarele considerente:

- Inexistența unei căi de atac reale împotriva încheierilor prin care se confirmă soluții de netrimitere în judecată vulnerabilizează poziția victimei și contravine principiului egalității armelor.
- Absența **controlului de legalitate al unei instanțe ierarhic superioare, privind temeinicia și legalitatea soluției pronunțate de judecătorul de cameră preliminară al instanței de fond**, contravine tradiției de drept penal european, unde orice act jurisdicțional trebuie să poată fi supus unui minim control.
- Necesitatea prevenirii erorilor judiciare precoce, întrucât multe soluții de clasare sau renunțare la urmărire sunt infirmate în practică, dar în lipsa unui remediu judiciar eficient pot rămâne necontestate.
- Creșterea gradului de transparență și responsabilitate a sistemului de justiție penală, în concordanță cu angajamentele internaționale ale României în cadrul UE, GRECO și MCV.

V. Drept comparat – Cazuri similare în legislația europeană

O analiză a sistemelor de drept din alte state membre UE arată că România se află în minoritate legislativă în ceea ce privește imposibilitatea de a contesta o astfel de încheiere:

1. Franța

Codul de procedură penală francez (art. 186) permite recursul împotriva ordonanțelor de neîncepere a urmăririi penale sau de clasare, soluționat de Camera de instrucție (Chambre de l'instruction).

2. Italia

În temeiul art. 410 CPP, victima poate contesta decizia procurorului de archiviazione (clasare) în fața judecătorului de instrucție, iar refuzul acestuia poate fi contestat.

3. Germania

Art §172 din Codul de procedură penală german (Strafprozessordnung StPO) oferă victimei posibilitatea de a solicita instanței inițierea unei urmăririi penale (Klageerzwingungsverfahren), dacă consideră nefondată decizia de clasare.

4. Belgia

Sistemul belgian permite plângeri directe la Camera de Consiliu împotriva soluțiilor de clasare, care poate decide reluarea urmăririi penale.

5. CEDO

Perez c. Franței (2004): Curtea a sancționat lipsa unui recurs eficient împotriva unei decizii de neîncepere a urmăririi penale.

Brusco c. Franței (2010): Curtea a reafirmat necesitatea unui mecanism judiciar pentru a combate arbitrariul în faza premergătoare judecării.

Szabó și Vissy c. Ungariei (2016): în această cauză, CEDO a reafirmat că orice măsură care afectează drepturile fundamentale trebuie să fie supusă unui mecanism de control juridic eficient, inclusiv în fazele incipiente ale procesului penal.

VI. Impactul modificării legislative

A. Impactul macro-social

- ✓ Creșterea încrederii în justiție: O justiție penală echitabilă, care permite controlul ierarhic asupra actelor de netrimitere în judecată, întărește percepția publică de imparțialitate și transparență.
- ✓ Protecția sporită a victimei: Prin garantarea dreptului la contestație, se oferă un cadru real pentru protejarea intereselor persoanei vătămate.
- ✓ Reducerea tensiunilor sociale și a percepției de impunitate: Lipsa unui control asupra deciziilor de clasare, în special în cazuri de corupție, violență sau abuz în serviciu, generează frustrare socială.
- ✓ Îmbunătățirea relației justiție-societate civilă: Societatea percepe justiția ca fiind echitabilă atunci când aceasta poate fi verificată și corectată.

B. Impactul macro-economic

- ✓ Reducerea riscului de condamnări internaționale: România a fost sancționată la CEDO pentru lipsa căilor de atac. Modificarea propusă reduce costurile bugetare aferente.
- ✓ Creșterea atractivității climatului investițional: Investitorii străini evaluează predictibilitatea și echitatea sistemului juridic. O cale de atac împotriva netrimiterii în judecată întărește securitatea juridică.
- ✓ Eficiență bugetară: Intervenția judiciară timpurie previne declanșarea unor litigii costisitoare în faze avansate, reducând astfel presiunea pe bugetul instanțelor.
- ✓ Reducerea corupției și consolidarea transparenței: În domeniile cu risc ridicat (achiziții publice, fonduri europene), accesul la un control judiciar riguros asupra soluțiilor de clasare limitează impunitatea.

B. a) Evaluarea generală a impactului financiar asupra bugetului public

Impact estimat asupra bugetului de stat: neutru din punct de vedere financiar. Nu implică alocări bugetare suplimentare pentru instituțiile implicate (instanțe, Ministerul Public, MJ).

Impact asupra bugetului instanțelor de judecată: se anticipează o creștere moderată a volumului de activitate al instanțelor ierarhic superioare, însă aceasta este considerată sustenabilă, având în vedere ponderea relativ redusă a contestațiilor ce vor fi introduse împotriva încheierilor din art. 318 alin. (16).

Impact asupra bugetului Ministerului Public: nu generează cheltuieli suplimentare semnificative; procedura se desfășoară pe baza actelor dosarului de urmărire penală, fără investigații noi.

Costuri indirecte: Posibilă reducere a plăților ce ar putea decurge din hotărâri CEDO împotriva României privind lipsa unei căi de atac efective, ceea ce implică o diminuare a riscurilor bugetare viitoare.

B. b) Impact estimativ asupra resurselor umane

Necesitatea suplimentării personalului: Nu

Necesitatea recalibrării schemelor de personal din instanțe: Nu, în această etapă

Se recomandă monitorizarea aplicării pe o perioadă de 12 luni, în vederea identificării eventualelor zone cu suprasolicitare.

B. c) Impact asupra cheltuielilor judiciare suportate de stat

Nu se preconizează o creștere semnificativă a cheltuielilor judiciare din bugetul Ministerului Justiției sau al Ministerului Public.

VII. Consultări și avizări, măsuri de aplicare, date suplimentare

Prezenta propunere legislativă va fi transmisă spre avizare Ministerului Justiției și Consiliului Superior al Magistraturii, în conformitate cu dispozițiile legale aplicabile.

Punerea în aplicare a modificării nu necesită norme subsecvente sau adaptări procedurale suplimentare.

Modificarea propusă presupune, eventual, corelarea dispozițiilor art. 340 și 341 Cod procedură penală în ceea ce privește notificarea soluției și calea de atac.

Deși nu implică transpunerea unui act normativ european, inițiativa este în acord cu obligațiile rezultate din jurisprudența CEDO (art. 6 și 13 CEDO) și recomandările GRECO.

VIII. Concluzii finale la expunerea de motive:

Modificarea art. 318 alin. (16) din Codul de procedură penală este o necesitate juridică și o obligație internațională, menită să aducă legislația penală română în acord cu principiile fundamentale ale unui proces echitabil. Această modificare:

- elimină o disfuncționalitate majoră din cadrul procesului penal;
- protejează eficient drepturile procesuale ale părții vătămate;
- aliniază legislația României la standardele europene în materie penală;
- generează beneficii concrete în planul social, economic și juridic.

Prezenta inițiativă legislativă răspunde unei necesități sistemice urgente din arhitectura procesual penală românească, aceea de a asigura un cadru procedural echitabil, eficient și compatibil cu standardele internaționale în materie de drepturi fundamentale. În contextul actual, lipsa unei căi de atac împotriva încheierilor judecătorului de cameră preliminară privind confirmarea soluțiilor de clasare sau renunțare la urmărirea penală generează o stare de dezechilibru procesual și un deficit de protecție juridică pentru partea vătămată.

Adoptarea propunerii legislative de modificare a art. 318 alin. (16) va conduce la consolidarea accesului la justiție și la întărirea controlului de legalitate și temeinicie asupra actelor autorităților judiciare. Acest demers este aliniat nu doar exigențelor constituționale și celor stabilite de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar și practicii judiciare a altor state membre ale Uniunii Europene, care consacră dreptul părților de a contesta deciziile de netrimitere în judecată.

Pe plan macro-social, intervenția va contribui la consolidarea încrederii publicului în sistemul judiciar, la combaterea percepției de impunitate, în special în dosare sensibile (corupție, abuz în serviciu, violență domestică), și la crearea unui climat favorabil implicării active a victimei în procesul penal. Din perspectivă macro-economică, propunerea legislativă contribuie la reducerea vulnerabilităților bugetare generate de condamnările CEDO, la sporirea încrederii investitorilor în sistemul de drept românesc și la eficientizarea utilizării resurselor judiciare prin prevenirea unor erori procesuale grave în etape incipiente.

Evaluările de impact confirmă sustenabilitatea propunerii din punct de vedere financiar și operațional, fără a genera cheltuieli suplimentare semnificative pentru instituțiile implicate. Totodată, menținerea unui caracter selectiv al contestațiilor, limitat la cazurile de respingere a plângerilor împotriva soluțiilor de clasare sau renunțare la urmărire penală, contribuie la un echilibru rezonabil între accesul la justiție și necesitatea menținerii eficienței procedurilor.

Se poate astfel concluziona că, adoptarea acestei modificări legislative, reprezintă un pas esențial pentru alinierea legislației procesual penale române la principiile unei justiții moderne, eficiente și orientate către protejarea drepturilor fundamentale ale cetățeanului. Se impune, astfel, susținerea și promovarea acestui demers normativ în cadrul procesului legislativ parlamentar, în vederea consolidării statului de drept și a încrederii cetățenilor în actul de justiție penală.

ÎN NUMELE INIȚIATORILOR

Senator VELA Gheorghe

TABEL

cu parlamentarii Partidului Oamenilor Tineri
inițiatori ai propunerii legislative privind modificarea Legii nr. **135/ 2010**, privind
Codul de procedură penală al României

Nr crt	Nume/ prenume parlamentar POT	Semnătura
1	Senator ROBE Liviu Sorin	
2	Senator GHIȚĂ Robert-Daniel	
3	Senator ALDEA Mariana-Vali	
4	Senator PINTEA Paul-Ciprian	
5	Deputat GAVRILĂ Bianca-Eugenia	
6	Deputat CÎMPAN Cristian-Emanuel	
7	Deputat POPA Cristian-Alexandru	
8	Deputat CERNIT Maria	
9	Deputat PORUMBOIU Gabriela	
10	Deputat GAVRILĂ Anamaria	
11	Deputat IRIMIA Ancuța-Florina	
12	Deputat MATEI Sergiu-Lucian	
13	Deputat NICOLAE Dan-Mihai	
14	Deputat KRONCSIȘ Sebastian-Andrei	
15	Deputat RĂDUCEA Gheorghe-Valentin	

16	Deputat CORCHEȘ Codruța-Maria	
17	Deputat CHIRIȚĂ Răzvan-Mirel	
18	Deputat GROFU Daniel	
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		
27		
28		
29		
30		
31		
32		
33		
34		
35		